

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Nevyhnutnosť zaručiť osobám so zdravotným postihnutím skutočné právo voliť vo voľbách do EP

(doplňujúce stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2021/C 56/04)

Spravodajca: **Krzysztof PATER**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	20. 2. 2020
Právny základ	článok 32 ods. 2 rokovacieho poriadku doplňujúce stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo
Prijaté v sekcii	11. 11. 2020
Prijaté v pléne	2. 12. 2020
Plenárne zasadnutie č.	556
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	246/0/0

1. Úvod

1.1. Toto stanovisko je zhrnutím druhej fázy práce Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV), ktorej cieľom je zabezpečiť, aby všetci občania Európskej únie (EÚ) so zdravotným postihnutím mali skutočné právo voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu (EP).

1.2. V prvej fáze, ktorá sa skončila v marci 2019, EHSV vypracoval informačnú správu s názvom *Právo osôb so zdravotným postihnutím voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu v praxi* ⁽¹⁾. V správe sa komplexne opisujú právne a technické prekážky, ktoré bránia uplatňovaniu týchto práv vo všetkých členských štátoch EÚ. V tomto stanovisku sa uvádzajú len niektoré zistenia a závery tejto správy, na úplné pochopenie situácie je potrebné prečítať si celú správu.

2. Závery a odporúčania

2.1. V každom z 27 členských štátov EÚ existujú pravidlá alebo organizačné opatrenia, ktoré oberajú niektorých voličov so zdravotným postihnutím o možnosť zúčastniť sa na voľbách do EP.

2.2. Ak sa právne predpisy výrazne nezmenia, bude sa, aj vzhľadom na postupné starnutie obyvateľstva, neustále zvyšovať počet ľudí, ktorí nemajú skutočné volebné právo z dôvodu zdravotného postihnutia – to platí tak pre ľudí žijúcich doma, ako aj pre osoby v zariadeniach dlhodobej starostlivosti. V takejto situácii, keď nemajú možnosť voliť, sa nachádzajú aj mnohí ďalší ľudia, ako sú krátkodobo hospitalizované osoby a osoby podstupujúce liečbu alebo rehabilitáciu doma a osoby, ktoré sú v dôsledku epidemiologických rizík izolované alebo v karanténe.

2.3. EHSV to považuje za neprijateľné a v rozpore so základnými hodnotami EÚ a ustanoveniami Zmluvy o Európskej únii (ZEU). Je to tiež v rozpore s mnohými medzinárodnými právnymi a politickými aktmi vrátane Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy.

2.4. EHSV vyzýva EP, Európsku radu a členské štáty, aby urýchlene zmenili akt o voľbách z roku 1976 ⁽²⁾ a objasnili zásady všeobecných a priamych volieb a tajného hlasovania, čo by umožnilo zaviesť v celej EÚ normy, ktoré osobám so zdravotným postihnutím zaručia skutočné volebné práva v súlade s článkom 29 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Tieto normy by mali zahŕňať minimálne:

⁽¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/node/68473>.

⁽²⁾ Ú. v. ES L 278, 8.10.1976, Ú. v. ES C 340, 10.11.1997, Ú. v. ES L 283, 21.10.2002.

- zákaz upierať občanom právo voliť vo voľbách do EP z dôvodu zdravotného postihnutia alebo zdravotného stavu,
- povinnosť poskytovať informácie o pravidlách hlasovania vo forme, ktorá je vhodná vzhľadom na individuálne potreby vyplývajúce z príslušného druhu zdravotného postihnutia,
- pre jednotlivcov, ktorí sa z dôvodu zdravotného postihnutia nemôžu dostať do volebnej miestnosti, možnosť voliť samostatne mimo volebnej miestnosti,
- zavedenie riešení umožňujúcich osobám so zdravotným postihnutím, ktoré potrebujú značnú pomoc – napríklad osobám, ktoré sú hluchoslepé, nevidiace, so zrakovým postihnutím alebo majú obmedzenú manuálnu zručnosť – voliť samostatne bez toho, aby boli závislí od pomoci iných,
- možnosť zmeniť pridelenú volebnú miestnosť a voliť v takej, ktorá lepšie vyhovuje potrebám voličov so zdravotným postihnutím,
- právo slobodne si vybrať osobného asistenta, ktorý príslušnej osobe pomôže pri výkone práva voliť.

2.5. Členské štáty budú mať pri vykonávaní týchto pravidiel naďalej rozsiahle diskrečné právomoci, napriek tomu sa však zaručí, že od roku 2024 bude mať každý občan EÚ bez ohľadu na štátnu príslušnosť alebo krajinu pobytu skutočné právo voliť svojho zástupcu v EP.

3. Súčasný stav

3.1. Prekážky, s ktorými sa stretávajú osoby so zdravotným postihnutím pri uplatňovaní svojho práva voliť

3.1.1. Politici v celej Európe si uvedomujú skutočnosť, že mnohé osoby so zdravotným postihnutím si nemôžu uplatňovať svoje právo voliť, keďže už dlhé roky zástupcovia organizácií pre práva osôb so zdravotným postihnutím a ľudské práva, ako aj jednotlivé osoby so zdravotným postihnutím a ich rodiny požadujú skutočné právo voliť bez akýchkoľvek obmedzení. Predseda Európskeho parlamentu Antonio Tajani takisto poukázal na tento problém v liste, ktorý poslal v roku 2017 predsedom vlád všetkých členských štátov so žiadosťou, aby prijali všetky vhodné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby si osoby so zdravotným postihnutím mohli počas volieb v roku 2019 uplatniť svoje právo voliť. Očakávaný výsledok sa však nedostavil.

3.1.2. EHSV zaslal 20. marca 2019 inštitúciám EÚ a členským štátom svoju informačnú správu s názvom *Právo osôb so zdravotným postihnutím voliť vo voľbách do EP v praxi*.

3.1.2.1. V správe sa komplexne opisujú právne a technické prekážky, s ktorými sa stretávajú osoby so zdravotným postihnutím vo všetkých členských štátoch EÚ pri uplatňovaní svojho práva voliť. Uvádza sa v nej aj viac ako 200 príkladov osvedčených postupov a konkrétnych riešení, ktoré im uľahčujú účasť na voľbách.

3.1.2.2. V správe sa analyzuje právo osôb so zdravotným postihnutím plne sa zúčastňovať na politickom živote vrátane práva voliť, ktoré je zakotvené v najdôležitejších medzinárodných právnych a politických aktoch.

3.1.2.3. Správa obsahuje aj podrobný opis platných pravidiel v EÚ, ktorými sa riadi priebeh volieb do EP, a tiež návrhy, ako sa tieto pravidlá môžu zmeniť.

3.1.3. Obmedzenia opísané v tomto dokumente potvrdili aj ohlasy na posledné voľby do EP z 23. – 26. mája 2019, ktoré zverejnili európske médiá a organizácie občianskej spoločnosti.

3.1.4. Počas dvoch mesiacov medzi uverejnením správy v marci a májovými voľbami do Európskeho parlamentu sa v Nemecku ⁽³⁾ a vo Francúzsku ⁽⁴⁾ rozhodlo o zmenách právnych predpisov, vďaka čomu mohli voliť aj osoby, ktorým bolo predtým toto právo upierané. Napriek tomu vnútroštátne právne predpisy 14 členských štátov stále vylučujú celkovo približne 400 000 občanov EÚ z volieb do EP z dôvodu mentálneho postihnutia alebo psychických problémov – zvyčajne preto, lebo majú prideleného poručníka alebo právneho opatrovníka.

(3) https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2019/04/qs20190415_2bvq002219en.html.

(4) <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000038261631&categorieLien=id>.

3.1.5. Organizačné opatrenia (technické obmedzenia) vyplývajúce z pravidiel alebo postupov v členských štátoch spôsobujú, že milióny občanov EÚ nemôžu voliť vo voľbách do EP. Napríklad:

- v ôsmich členských štátoch ten, kto nemôže prísť do volebnej miestnosti pre zdravotné postihnutie alebo chorobu vrátane osôb v zariadeniach nepretržitej celodennej starostlivosti, nemá žiadnu inú možnosť voľby,
- v 18 krajinách nevidiaci nemôžu voliť samostatne,
- v 12 krajinách si voliči so zdravotným postihnutím nemôžu vybrať volebnú miestnosť, ktorá im najviac vyhovuje,
- v deviatich krajinách musia voliči na hlasovací lístok uviesť identifikačné číslo kandidáta, jeho meno alebo názov strany, za ktorú hlasujú, čo predstavuje vážnu prekážku, a to nielen pre nevidiacich,
- len jedna krajina EÚ má pravidlá vymedzujúce také vybavenie a prevádzku volebných miestností, aby vyhovovali potrebám osôb s rôznymi formami zdravotného postihnutia (uplatňujú sa na polovicu volebných miestností v krajine).

3.1.6. V každom z 27 členských štátov EÚ existujú pravidlá alebo organizačné opatrenia, ktoré oberajú niektorých voličov so zdravotným postihnutím o možnosť zúčastniť sa na voľbách do EP. Keby sa však zaviedli do praxe osvedčené postupy zo všetkých krajín, vytvoril by sa ideálny systém, v ktorom by každý občan EÚ so zdravotným postihnutím nielenže mal v plnej miere možnosť voliť, ale mohol by si tiež spomedzi viacerých spôsobov voľby vybrať ten, ktorý mu najviac vyhovuje.

3.1.7. Pandémia COVID-19 podnietila krajiny, ktoré organizujú voľby v roku 2020, aby zaviedli nové, často inovatívne riešenia, čím sa vytvorila možnosť voliť bez toho, aby voliči museli prísť do volebnej miestnosti. Tým sa v členských štátoch rozšírila škála prínosných riešení, ktoré sú užitočné nielen pre osoby so zdravotným postihnutím.

3.1.8. Európsky parlament prijal 26. novembra 2020 uznesenie o hodnotení európskych volieb⁽⁵⁾, v ktorom s odvolaním na spomínanú správu EHSV poukázal na závažné obmedzenia, ktorým čelia osoby so zdravotným postihnutím pri uplatňovaní svojho práva voliť.

3.2. Demografické a zdravotné determinanty

3.2.1. Podľa prognóz Eurostatu⁽⁶⁾ sa podiel ľudí vo veku 65 rokov alebo viac na celkovej počte obyvateľov EÚ zvýši z 19,8 % v roku 2018 na 31,3 % v roku 2100.

3.2.2. Podľa Eurostatu by dievča narodené v roku 2015 mohlo očakávať, že bude žiť v priemere 63,3 roka v dobrom zdraví bez akejkoľvek formy zdravotného postihnutia, zatiaľ čo novonarodený chlapec by mohol očakávať, že bude žiť 62,6 roka bez zdravotného postihnutia⁽⁷⁾. Keďže priemerná stredná dĺžka života tohto dievčaťa bola 83,3 roka a u chlapca 77,9 roka, ženy narodené v roku 2015 budú žiť v priemere 20 rokov so zdravotným postihnutím, pričom muži narodení v tom istom roku približne 15 rokov.

3.2.3. Podľa odhadov Eurostatu⁽⁸⁾ je podiel osôb so zdravotným postihnutím vo vekovej skupine 15 až 64 rokov 11 – 14 % v závislosti od prijatej definície. Ak sa použije definícia uvedená v článku 1 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý ratifikovala EÚ a všetky členské štáty, tento podiel presahuje 15 %.

3.2.4. Preto možno odhadnúť, že takmer 20 % dospelých občanov EÚ, t. j. približne 80 miliónov ľudí, má v súčasnosti určitú formu zdravotného postihnutia, ktorá im sťažuje každodenný život, a tento podiel sa každých šesť rokov zvýši v priemere o 1 %.

⁽⁵⁾ P9_TA(2020)0327.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/sk.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=People_in_the_EU_-_statistics_on_an_ageing_society&oldid=458862.

⁽⁸⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/34409.pdf>.

3.2.5. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím sa vzťahuje na „osoby s dlhodobými telesnými, mentálnymi, intelektuálnymi alebo zmyslovými postihnutiami“. EHSV však zdôrazňuje, že aj iné osoby, ktoré sa formálne nepovažujú za osoby so zdravotným postihnutím, pretože ich postihnutie je dočasné, majú rovnaké obmedzenia, pokiaľ ide o možnosť voliť.

3.2.5.1. Patria sem napríklad krátkodobo hospitalizovaní pacienti a osoby podstupujúce liečbu alebo rehabilitáciu doma, ktoré vzhľadom na dočasné obmedzenia spôsobené ich momentálnym zdravotným stavom nemôžu voliť vo volebnej miestnosti. To by sa mohlo vzťahovať na niekoľko stotisíc pacientov v EÚ.

3.2.5.2. Môže to byť dôležité aj pre ľudí, na ktorých sa z dôvodu epidemiologického rizika vzťahujú obmedzenia pohybu vrátane izolácie v uzavretom zariadení alebo ktorí nemôžu vychádzať z domu. Zo skúseností s pandémiou COVID-19 vyplýva, že by sa v takejto situácii mohlo ocitnúť súčasne mnoho miliónov občanov EÚ.

4. Najvýznamnejší medzinárodný a politický rámec, ktorý sa vzťahuje na právo osôb so zdravotným postihnutím voliť

4.1. V článku 21 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ktorá bola prijatá 10. decembra 1948, sa uvádza: „Každý má právo zúčastňovať sa na vláde svojej krajiny priamo alebo prostredníctvom slobodne volených zástupcov“.

4.2. V článku 25 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ktorý Valné zhromaždenie OSN prijalo 16. decembra 1966, sa uvádza: „Každý občan má právo a možnosť bez akýchkoľvek rozdielov uvedených v článku 2 a bez neodôvodnených obmedzení: [...] voliť [...]“.

4.3. Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý nadobudol platnosť 3. mája 2008:

- od zmluvných štátov požaduje zabezpečiť, „aby sa osoby so zdravotným postihnutím mohli účinne a plne podieľať na politickom a verejnom živote na rovnakom základe s ostatnými [...] vrátane práva a možnosti [...] voliť“ a stanovuje viaceré opatrenia, ktorými sa to má umožniť, vyžadujúc, aby „volebné postupy, zariadenia a materiály [boli] vhodné, prístupné a ľahko zrozumiteľné a použiteľné“ (článok 29),
- zdôrazňuje, že „osoby so zdravotným postihnutím majú kdekoľvek právo na uznanie svojej osoby ako subjektu práva“ a „majú právnu spôsobilosť vo všetkých oblastiach života na rovnakom základe s ostatnými“ (článok 12),
- požaduje, aby pre ľudí so zdravotným postihnutím boli sprístupnené bežne používané „budovy, cesty, dopravné a iné vnútorné a vonkajšie zariadenia“ (článok 9).

4.4. Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím v roku 2015 konštatoval, že osoby so zdravotným postihnutím v celej Európskej únii, najmä osoby zbavené právnej spôsobilosti alebo osoby žijúce v zariadeniach, si nemôžu uplatňovať svoje právo voliť vo voľbách a že účasť na voľbách nie je úplne dostupná, a odporučil prijať potrebné opatrenia, aby mohli všetky osoby so všetkými druhmi zdravotného postihnutia využiť svoje právo voliť⁽⁹⁾.

4.5. V článku 20 ods. 2 písm. b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa jasne uvádza: „Občania Únie [...] Majú okrem iného: [...] právo voliť [...] vo voľbách do Európskeho parlamentu [...] v členskom štáte, v ktorom majú bydlisko, za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu“.

4.6. V článku 39 Charty základných práv Európskej únie sa potvrdzuje, že každý občan Únie má právo voliť vo voľbách do Európskeho parlamentu. Navyše v článku 21 ods. 1 charty sa zdôrazňuje, že sa zakazuje „akákoľvek diskriminácia najmä z dôvodu [...] zdravotného postihnutia“. V článku 26 sa uvádza, že „Únia uznáva a rešpektuje právo osôb so zdravotným postihnutím využívať opatrenia, ktoré sú určené na zabezpečenie ich [...] účasti na spoločenskom živote“.

⁽⁹⁾ Concluding Observations on the initial Report to the European Union.

4.7. V odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy prijatom 16. novembra 2011 ⁽¹⁰⁾ sa opätovne potvrdzuje, že všetky osoby so zdravotným postihnutím majú právo zúčastňovať sa na politickom a verejnom živote rovnako ako ostatní. Takisto sa v ňom zdôrazňuje, že v čase volieb by mali byť k dispozícii prístupné hlasovacie lístky a zariadenia.

5. Kroky, ktoré treba podniknúť

5.1. EHSV zdôrazňuje, že v súlade s článkom 10 ods. 2 Zmluvy o Európskej únii (v konsolidovanom znení) „občania sú na úrovni Únie priamo zastúpení v Európskom parlamente“. V článku 14 ods. 3 zmluvy sa uvádza, že „poslanci Európskeho parlamentu sú volení vo všeobecných, priamych a slobodných voľbách tajným hlasovaním“. Tieto ustanovenia neposkytujú základ pre akékoľvek rozdiely, pokiaľ ide o právo voliť vo voľbách do EP, medzi osobami so zdravotným postihnutím v závislosti od ich občianstva alebo krajiny pobytu.

5.2. V súčasnosti existuje v EÚ mnoho príkladov neodôvodnených rozdielov v právach osôb so zdravotným postihnutím, a teda ich diskriminácie. Napríklad:

- osoba so štátnou príslušnosťou dvoch členských štátov EÚ by v závislosti od dokladu totožnosti, ktorý si zvolí, mohla buď voliť úplne samostatne, alebo by mohla byť zbavená práva voliť z dôvodu svojho mentálneho postihnutia,
- osoba, ktorá je pripútaná na lôžko a potrebuje nepretržitú celodennú starostlivosť, nemôže voliť, pretože sa nemôže dostať do volebnej miestnosti a v krajine bydliska nie je žiadna iná možnosť voliť. Ak by však tá istá osoba žila v inej krajine EÚ, mohla by slobodne voliť poštou, pomocou prenosnej volebnej schránky alebo cez internet,
- nevidiaci v jednom členskom štáte môže hlasovať úplne samostatne, bez akejkoľvek pomoci, ale ak by žil v inej krajine, nebolo by to možné – voliť by mohol len vo volebnej miestnosti s pomocou inej osoby,
- osoba s Parkinsonovou chorobou by mohla voliť samostatne v krajine, v ktorej sa hlasuje prostredníctvom jednoduchého grafického označenia (napr. „X“) alebo výberu príslušnej karty zo súboru kariet, ktoré dostala, ale v krajine, kde je potrebné na hlasovanie čitateľne napísať číslo, meno alebo priezvisko, bude čeliť neprekonateľnej bariére,
- niekto, kto má vážne problémy s mobilitou (napr. potrebuje barly alebo invalidný vozík), by si v niektorých krajinách mohol vybrať vhodnú volebnú miestnosť, zatiaľ čo iné krajiny neumožňujú slobodný výber volebných miestností, čo týmto ľuďom často bráni v účasti na voľbách.

EHSV považuje takéto situácie za neprijateľné a v rozpore so základnými hodnotami EÚ a ustanoveniami ZEÚ.

5.3. Členské štáty sú zodpovedné za organizovanie volieb do EP a stanovenie ich pravidiel. Ich diskrečná právomoc je však obmedzená právom EÚ. V akte o voľbách z roku 1976, ktorý je právnym základom pre voľby do EP, sa stanovujú požiadavky, ktoré sa niekedy líšia od pravidiel členských štátov týkajúcich sa komunálnych alebo celoštátnych volieb ⁽¹¹⁾. EHSV sa domnieva, že keby sa tento akt zmenil tak, že by sa členským štátom nariadilo, aby zaviedli normy, ktoré zaručia osobám so zdravotným postihnutím skutočné právo voliť, bol by to vhodný a rýchly spôsob, ako odstrániť existujúce praktiky, ktoré týchto občanov EÚ diskriminujú.

5.3.1. EHSV sa domnieva, že zásada všeobecných volieb stanovená v článku 1 ods. 3 tohto zákona sa musí objasniť tak, že sa uvedie, že žiadnemu občanovi EÚ nemôže byť na základe vnútroštátnych právnych predpisov upierané právo voliť vo voľbách do EP z dôvodu zdravotného postihnutia alebo zdravotného stavu.

5.3.2. EHSV považuje za nevyhnutné objasniť zásady priamych volieb a tajného hlasovania uvedené v článku 1 ods. 3 tohto aktu a uviesť, že pri navrhovaní podrobných zásad hlasovania sú členské štáty povinné:

- umožniť osobám, ktoré z dôvodu zdravotného postihnutia nemôžu voliť vo volebnej miestnosti, aby hlasovali priamo a samostatne,
- poskytnúť informácie o pravidlách hlasovania vo forme, ktorá je prispôbená individuálnym potrebám vyplývajúcim z akéhokoľvek druhu zdravotného postihnutia,

⁽¹⁰⁾ Odporúčanie CM/Rec(2011)14.

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/node/68473>, časť 4.

- rozhodnúť o spôsobe hlasovania a zaviesť potrebné technické opatrenia umožňujúce osobám so zdravotným postihnutím, ktoré potrebujú značnú pomoc – napríklad osobám, ktoré sú hluchoslepé, nevidiace, so zrakovým postihnutím alebo majú obmedzenú manuálnu zručnosť – voliť samostatne bez pomoci iných,
- zaručiť všetkým osobám so zdravotným postihnutím možnosť zmeniť svoju pridelenú volebnú miestnosť, ak sa domnievajú, že iná miestnosť je lepšie prispôbená ich zdravotnému postihnutiu,
- zabezpečiť všetkým voličom so zdravotným postihnutím právo slobodne si vybrať osobu, ktorá im pomôže voliť (osobný asistent).

5.4. EHSV sa domnieva, že vďaka využitiu bohatých kladných skúseností mnohých krajín by sa navrhované riešenia mohli rýchlo zaviesť do praxe, pričom by sa mali zohľadniť osobitosti a volebné tradície každého členského štátu.

5.4.1. V 17 krajinách EÚ už boli zavedené opatrenia na hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky pre určité skupiny voličov. V ôsmich krajinách môžu občania voliť poštou. V jednej krajine je možné voliť online. Niektoré krajiny EÚ organizujú uzavreté volebné miestnosti v zariadeniach nepretržitej celodennej starostlivosti. Tieto riešenia umožňujú voliť osobám, ktoré sa nedokážu dostať do určenej volebnej miestnosti.

5.4.2. Deväť členských štátov zaviedlo riešenia pre nevidiacich, aby mohli voliť samostatne. Ide napríklad o špeciálne šablóny na hlasovacie lístky, ktoré treba pri hlasovaní označiť jednoduchým grafickým symbolom, alebo o prípravu obálok na hlasovacie lístky napísané Braillovým písmom, aby volič mohol ľahko nájsť správny lístok, ktorý vloží do volebnej schránky. Špeciálne šablóny sú veľmi užitočné tak pre osoby so zrakovým postihnutím, ako aj pre osoby so zníženou manuálnou zručnosťou. Tieto skúsenosti môžu využiť krajiny, ktoré v súčasnosti vyžadujú, aby voliči uviedli na hlasovací lístok poradové číslo kandidáta alebo priezvisko, ak sa rozhodnú zmeniť súčasný systém na vhodnejší.

5.4.3. 15 krajín poskytuje voličom možnosť zmeniť volebnú miestnosť, aspoň ak je to odôvodnené zdravotným postihnutím. V 10 krajinách majú aspoň určité skupiny ľudí možnosť voliť vopred, najčastejšie v zariadeniach, ktoré sú dobre prispôbené potrebám osôb s rôznymi druhmi zdravotného postihnutia. Keďže žiadna krajina EÚ nemá všetky volebné miestnosti prispôbené pre osoby so všetkými druhmi zdravotného postihnutia, jediným vhodným riešením je poskytnúť voličom právo slobodne si vybrať vhodnú volebnú miestnosť.

5.4.4. V mnohých krajinách môže funkciu asistenta počas volieb vykonávať ktorákoľvek osoba, ktorú si volič so zdravotným postihnutím vyberie. Veľká skupina krajín však právo slobodne si vybrať asistenta obmedzuje. To sa môže považovať za opodstatnené len v situácii, keď by to musela byť osoba, ktorá súčasne vykonáva iné úlohy (napríklad člen volebnej komisie alebo pozorovateľ). V iných prípadoch nie sú obmedzenia opodstatnené a postup výberu asistenta používaný v niektorých krajinách poškodzuje dôstojnosť voličov so zdravotným postihnutím.

5.5. Uplatňovanie týchto zásad nijako neobmedzí diskrečné právomoci členských štátov a zaručilo by sa ním, že každý občan EÚ so zdravotným postihnutím bez ohľadu na štátnu príslušnosť alebo krajinu pobytu by mal skutočné právo voliť svojho zástupcu v EP. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné prijať tieto zásady, aby sa budúce voľby do Európskeho parlamentu mohli považovať za skutočne všeobecné.

5.5.1. V článku 223 ods. 1 ZFEÚ sa stanovuje, že „Európsky parlament vypracuje návrh s cieľom prijať ustanovenia potrebné na umožnenie priamych a všeobecných volieb jeho poslancov konané jednotným postupom vo všetkých členských štátoch alebo v súlade so zásadami spoločnými pre všetky členské štáty. Rada po udelení súhlasu Európskeho parlamentu vyjadrenom väčšinou hlasov svojich členov v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom jednomyselne prijme potrebné ustanovenia. Tieto ustanovenia nadobudnú platnosť po ich schválení členskými štátmi v súlade s ich príslušnými vnútroštátnymi ústavnými požiadavkami.“

5.5.2. Vzhľadom na túto skutočnosť a s cieľom zaručiť všetkým občanom EÚ so zdravotným postihnutím právo voliť vo voľbách do EP v roku 2024, EHSV vyzýva:

- Európsky parlament, aby urýchlene vypracoval návrh na zmenu aktu o voľbách z roku 1976,

- Európsku radu, aby stanovila revidované pravidlá v súlade s cieľmi uvedenými v tomto stanovisku,
- členské štáty, aby bez zbytočného odkladu schválili pravidlá stanovené Radou.

5.5.2.1. EHSV si uvedomuje, že v uplynulých rokoch sa diskutovalo o mnohých, často kontroverzných návrhoch na zmenu pravidiel upravujúcich voľby do EP. Domnieva sa však, že návrhy týkajúce sa práva osôb so zdravotným postihnutím voliť by sa mali z tejto všeobecnej diskusie vylúčiť a predložiť ako samostatný návrh, keďže len tento prístup ponúka vyhliadky na dosiahnutie širokého konsenzu a rýchle zavedenie navrhovaných zmien. Zavedenie noriem pre uplatňovanie práva voliť osobami so zdravotným postihnutím by tiež mohlo poskytnúť dobrý základ pre podobné iniciatívy v budúcnosti týkajúce sa iných otázok, ktoré Európsky parlament spomenul vo svojom uznesení z 26. novembra 2020 ⁽¹²⁾.

V Bruseli 2. decembra 2020.

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Bod 23 uznesenia Európskeho parlamentu z 26. novembra 2020 o hodnotení európskych volieb (2020/2088(INI)), P9_TA(2020)0327.